

Ciències Filològiques Auxiliars

Codi: 42307
Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313137 Prehistòria, Antiguitat i Edat Mitjana	OT	0	2

Professor de contacte

Nom: Cándida Ferrero Hernández

Correu electrònic: Candida.Ferrero@uab.cat

Altres indicacions sobre les llengües

Català

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Jesús Alturo Perucho

Oscar Luis de la Cruz Palma

Ulisse Cecini

Eulalia Vernet Pons

Jordi Pàmias Massana

Prerequisits

Estudis en Història, Arqueologia, Filologia Clàssica / Estudis Clàssics o una altra titulació oficial de l'àmbit de les Arts i Humanitats o de les Ciències Socials i Jurídiques.

Objectius

L'objectiu d'aquest mòdul és l'estudi dels instruments filològics adequats i necessaris per a l'anàlisi de la documentació històrica d'època antiga i medieval continguda en fonts literàries, epigràfiques i manuscrites de tradició grecollatina. En aquest sentit, hom hi tractarà diverses qüestions relatives a la història literària, la crítica textual, l'epigrafia i la paleografia amb la finalitat de contextualitzar els problemes de les fonts tant de la tradició manuscrita com de diversos suports d'escriptura.

Competències

- Analitzar de manera crítica els plantejaments teòrics i metodològics que han guiat fins ara la recerca en prehistòria, història antiga i història medieval.
- Exposar correctament, de manera oral o escrita, els resultats de la recerca històrica.
- Organitzar, planificar i gestionar treballs de recerca.
- Treballar en equips interdisciplinaris.
- Utilitzar les categories i el lèxic característics que s'utilitzen en la recerca i la difusió de la prehistòria, l'antiguitat i l'Edat Mitjana.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament la relació entre les fonts literàries, epigràfiques i manuscrites i el seu valor com a document històric.
2. Familiaritzar-se amb el vocabulari tècnic específic associat a les ciències auxiliars filològiques.
3. Organitzar, planificar i gestionar treballs de recerca.
4. Sistematitzar dades de la documentació textual i de la tradició científica de manera oral i escrita.
5. Treballar en equips interdisciplinaris.

Continguts

El mòdul Ciències Filològiques Auxiliars (CFA) està integrat per cinc parts específiques que abasten diversos àmbits de la filologia i de les ciències i tècniques historiogràfiques.

1. Charter Myths: mites com a fonament institucional

Prof. Jordi Pàmias Massana. Sessions: 15 i 22 de febrer; 1 i 8 de març 2018.

L'objectiu d'aquestes sessions és mostrar als estudiants alguns exemples de l'aplicació del mètode filològic a l'estudi de textos literaris com a fonts per al coneixement d'aspectes concrets de la Civilització grega. Les classes seran marcadament pràctiques i consistiran en l'anàlisi i el comentari d'una selecció de textos de contingut mitogràfic que ajudin a entendre determinats aspectes institucionals de la Grècia antiga.

2. La Bíblia Llatina com a referent cultural per a l'Occident medieval: Formació, transmissió i interpretació del text des dels seus orígens fins a la baixa edat mitjana

Profa. Eulàlia Vernet Pons. Sessions 15 i 22 de març; 5 d'abril, 2018.

La Bíblia és el text clau per a comprendre l'Occident medieval i la gènesi de l'Europa moderna. L'objectiu d'aquestes sessions és oferir a l'estudiant una visió general sobre la formació i la transmissió del text bíblic llatí durant l'alta i la baixa edat mitjana. S'hi analitzaran les primeres traduccions llatines (Vetus Latina), en comparació amb el text de la Vulgata. Traçarem el procés de canonització de la Bíblia Vulgata, així com de la seva difusió manuscrita.

De la Bíblia llatina, se'n destacarà la influència en l'àmbit de la vida cultural i política; es tractarà la interpretació que se li ha donat durant l'antiguitat tardana i l'edat mitjana, amb exemples presos dels comentaris i les obres historiogràfiques. Estudiarem també la importància que aquest text adoptà en les relacions amb les altres religions, així com en els processos de controvèrsia.

3. El copista (medieval) com a editor del text

Prof. Óscar de la Cruz Palma. Sessions: 12, 19 i 26 d'abril, 2018.

La tradició manuscrita (medieval) sovint no es mostra servil al text que copia. A banda de les variants textuals comeses pels errors inconscients dels copistes (lapsus, errors de còpia, errors de lectura, etc.), és freqüent trobar testimonis manuscrits fets per copistes que han intervingut aportant deliberadament variants textuals i fins i tot amplifícacions o reduccions d'aquell text que debien transmetre. Podriem dirigir la nostra atenció al fet que, sovint, els testimonis han estat "editats" dintre de la mateixa transmissió manuscrita, abans que la intervenció estilística sobre el text fos una característica habitual en època de la impremta. L'advertiment és essencial, perquè ens mostra que entre l'autor i les còpies poden haver-se esdevingut canvis significatius que la tradició posterior no pot atribuir a l'autor, sinó als copistes i comentaristes del text.

4. L'edició crítica de textos paraliteraris: metodologia i problemàtica

Prof. Jesús Alturo Perucho, 3 i 10 de maig, 2018.

Anàlisi de les diverses tendències metodològiques en l'edició de textos paraliteraris, centrada en la documentació medieval catalana amb exercicis pràctics.

5. El llegat clàssic en la seva transmissió

Prof. Ulisse Cecini. Sessions: 17, 24 i 31 de maig, 2018.

Les èpoques posteriors al període clàssic sempre van haver de confrontar-se amb el seu llegat cultural. Això s'ha tractat en termes de transmissió, d'imitació, d'adaptació, de

referència o de distànciació. En les sessions corresponents a aquesta part del mòdul, es presentaran i discutiran casos d'aquestes dinàmiques de recepció, utilització i reescriptura del llegat clàssic, oferint els instruments per a una comprensió crítica d'aquests fenòmens.

Metodologia

Activitats dirigides: classes teòriques, presentació pública de treballs, seminaris de discussió de textos, estudi y discussió de fonts documentals i arqueològiques.

Activitats supervisades: tutories i realització d'exercicis pautats d'aprenentatge (individuals o en grups reduïts).

Activitats autònomes: cerca de documentació, lectura de textos, redacció de treballs, estudi.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques i pràctiques	56	2,24	1, 2, 3, 4, 5
Tipus: Supervisades			
Treball de documentació, lectures, exercicis	12	0,48	1, 2, 3, 4, 5
Tipus: Autònomes			
Estudi personal: recerca de bibliografia especialitzada. Treball final del mòdul.	145	5,8	1, 2, 3, 4, 5

Avaluació

Cada estudiant, sota la guia i la supervisió d'un professor del mòdul, haurà de redactar un treball relacionat amb un dels continguts del temari del mòdul, el qual haurà d'exposar a classe en la data indicada. Aquest treball, però, donarà una part de la nota final, que s'obtindrà amb l'aplicació de la ràtio següent:

30%: Elaboració d'un treball escrit. El treball haurà de demostrar que, a banda dels continguts teòrics, s'és capaç d'organitzar i redactar els textos de forma correcta, clara i adient.

50%: Exposició oral del tema triat com a treball de mòdul. L'estudiant haurà de demostrar que és capaç de realitzar presentacions orals, ordenades, efectives i adaptades a l'audiència acadèmica.

20%: Actitud de l'estudiant: assistència (es demana al prof. que faci un control d'assistència a cada sessió, per tal que es pugui assegurar que l'estudiant ha assistit al 80% de les sessions), aportacions, ressenyes, etc.

Calendari de les activitats d'avaluació

- Assistència i participació a les sessions presencials: dijous del segon semestre, febrer-maig 2018, a l'horari marcat per la coordinació del màster.
- Exposicions orals: 7 de juny 2018.
- Termini lliurament dels treballs escrits: dia 21 de juny 2018.
- Revisió de qualificacions: dia 28 de juny 2018, al despatx (B7/141) de la coordinadora del mòdul, en horari de 16.00-19.00h.
- Tancament d'actes dia 12 de juliol 2018.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-----	-------	------	--------------------------

Assistència i participació, ressenyes, breus comentaris,	20%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5
Elaboració d'un treball escrit	30%	4	0,16	1, 2, 3, 4
Exposició pública oral del procés i dels resultats dels treballs	50 %	6	0,24	1, 2, 3, 4

Bibliografia

Charter Myths: mites com a fonament institucional

Bremmer, J. (1997), "Myth as Propaganda: Athens and Sparta", ZPE 117 (pp. 9-17).

Fowler, R.L. (1998), "Genealogical Thinking, Hesiod's Catalogue, and the Creation of the Hellenes", PCPhS 44 (pp. 1-19).

Gehrke, H.J. (2001), "Myth, History, and Collective Identity: Uses of the Past in Ancient Greece and Beyond", in Nino Luraghi (ed.), *The Historian's Craft in the Age of Herodotus*, Oxford (pp. 286-313).

Hall, J. M. (1997), *Ethnic Identity in Greek Antiquity*, Cambridge.

Luraghi, N. (2008), *The Ancient Messenians. Constructions of Ethnicity and Memory*, Cambridge & New York.

Vansina, J. (1985), *Oral Tradition as History*, Madison.

La Biblia

Buc, Ph. (1994), *L'Ambigüïté du Livre. Prince, pouvoir et peuple dans les commentaires de la Bible au Moyen Age*, Paris.

Cavallo, G.; C. Leonardi i E. Menestò (dirs.) (1992-1998), *Lo spazio letterario del Medioevo*, Roma (vols. I i II).

de Hamel, Ch. (2002), *La Bible. Histoire du Livre*, Paris.

Fischer, B. (1985), *Lateinische Bibelhandschriften im frühen Mittelalter*, Freiburg.

Le Goff, J. (2002), *La civilización del occidente medieval*, Barcelona.

Paul, A. (2008), *La Biblia y Occidente*, Estella (Navarra).

Paul, J. (2003), *Historia intelectual del Occidente medieval*, Madrid.

Riché, P. i G. Lobrichon (1984), *Le Moyen Age et la Bible*, Paris.

Stella, F. (1993), *La poesia carolingia latina a tema biblico*, Spoleto.

Stella, F. (2001), *La scrittura infinita. Bibbia e Poesie in età medievale e umanistica*, Firenze.

Tischler, M. M. (2014), *Die Bibel in Saint-Victor zu Paris: das Buch der Bücher als Gradmesser für wissenschaftliche, soziale und ordensgeschichtliche Umbrüche im europäischen Hoch- und Spätmittelalter*, Münster.

von Liere, F. (2014), *An Introduction to the Medieval Bible*, Nova York.

El Copista

Alturo Perucho, J. (2003), *Història del llibre manuscrit a Catalunya*, Barcelona.

Canfora, L. (2002), *Il copista come autore*, Palermo [trad. francesa de L. Calvié - G. Cocco, *Le copiste comme auteur*, Toulouse, 2012].

Cavallo, G. - Chartier, R. (1997¹) (trad. cast. 2001), *Historia de la lectura en el mundo occidental*, Madrid.

De Bruyne, D. (1914) (2014²), *Summaries, Divisions and Rubrics of the Latin Bible*, Turnhout.

De Bruyne, D. (1920) (2014²), *Prefaces to the Latin Bible*, Turnhout.

Pasquali, G. (1934¹) (reed. 1988 et al.), *Storia della tradizione e critica del testo*, Firenze.

Timpanaro, S. (1974), *Il lapsus freudiano. Psicanalisi e critica testuale*, Firenze.

Timpanaro, S. (1981) (2003²), *La genesi del metodo del Lachmann*, Torino.

EI Llegat Clàssic

Bolgar, R. R. (1977), *The Classical Heritage and its beneficiaries*, Cambridge.

Bolgar, R. R. (ed.) (1971), *Classical Influences on European Culture A. D 500-1500*, Cambridge.

Bolgar, R. R. (ed.) (1976), *Classical Influences on European Culture A. D. 1500-1700*, Cambridge.

Bolgar, R. R. (ed.) (1979), *Classical influences on western thought A.D. 1650-1870*, Cambridge.

Christesen, P.- Machado, D. (2010), "Video Games and Classical Antiquity", *Classical World* 104.1, pp. 107-110.

Curtius E. R (1981), *Literatura europea y Edad Media Latina*. México, (3ª reimpr., 2 vls.)

Curtius, E. R. (1972), *Ensayos críticos sobre la literatura europea*, Barcelona.

Kovacs, G. - Marshall C.W. (Ed.) (2011), *Classics and Comics*, Oxford.

Lowe, D. - Shahabudin, K. (2009), *Classics for All: Reworking Antiquity in Mass Culture*, Newcastle upon Tyne.

Solomon, J. (2001), *The Ancient World in the Cinema*. Revised and Expanded Edition New Haven / London.

Welkenhuysen, A. et al. (Eds.) (1995), *Mediaeval Antiquity*, Leuven.